Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena *R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*: în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner.*
Prețulŭ insertiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care-dĭ
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brasovŭ:
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unu anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și insertiunile suntu a se plăti înainte.

Nr. 217. Brașovŭ, Vinerĭ, 1 (13) Octomvre 1893.

Nou abonamentŭ la „GAZETA TRANSILVANIEI"

Cu 1 Octomvre 1893 st. v.

se deschide nou abonamentŭ, la care învitămŭ pe toțĭ amicii și sprijinitorii fóiei nóstre.

Prețulŭ abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe unŭ anŭ	12 fl.
pe șése lunĭ	6 fl.
pe trei lunĭ	3 fl.

Pentru România și străinătate:

pe unŭ anŭ	40 francĭ
pe șése lunĭ	20 „
pe trei lunĭ	10 „

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:

pe unŭ anŭ	**2 fl.**
pe șése lunĭ	**1 fl.**

Pentru România și străinătate:

pe unŭ anŭ	**8 francĭ**
pe șése lunĭ	**4 „**

Abonarea se póte face mai ușorŭ prin **mandate postale.**

Administrațiunea
„Gazetei Transilvaniei".

Programulŭ d-lui Hieronymi.

III.

Brașovŭ, 30 Septemvre v.

Astădĭ ne vinŭ întru ajutorŭ la aprețiarea programului guvernului ungurescŭ, schițatŭ de ministrulŭ de interne Hieronymi, nisce esplicărĭ, ce a aflatŭ de bine a le da, în ședința dietei de alaltaerĭ, d-lŭ ministru-președinte Wekerle.

Aceste esplicărĭ confirmă pe deplinŭ ceea ce amŭ dĭsŭ noi în numerii premergĕtorĭ ai fóiei nóstre cu privire la politica de naționalitate a guvernului ungurescŭ; confirmă cu deosebire, că scopulŭ finalŭ alŭ guvernului este și rĕmâne *maghiarisarea.* Eată ce a mărturisitŭ d-lŭ Wekerle, în ședința de Marțĭ a dietei, despre „politica de naționalitate unguréscă:"

„Cu privire la principiile fundamentale și la direcțiunea acestei politice — dĭce ministrulŭ-președinte — au fostŭ nu numai guvernele anteriόre, ci în genere întréga cameră până în timpulŭ celŭ mai nou de una și aceeașĭ părere; **principiulŭ fundamentalŭ și direcțiunea acestei politice nu s'au schimbatŭ,** dér după trebuințele schimbate *s'au schimbatŭ* și *mijlócele* și *pe lângă susținerea direcțiunei și a principiilorŭ fundamentale voimŭ și noi sĕ întrebuințămŭ* **numai alte și mai multe mijlóce,** decâtŭ s'au întrebuințatŭ pănă acuma".

Și ca nu cumva sĕ fiă cea mai mică îndoiélă despre adevĕrata direcțiune, în care d-lŭ ministru-președinte, mână în mână cu colegulŭ sĕu dela interne, voiesce sĕ întrebuințeze acele „alte și mai multe mijlóce", a esplicatŭ și sensulŭ acelorŭ cuvinte ale d-lui Hieronymi, carĭ sĕ ocupă cu mĕsura de „a da pâne" tinerilorŭ inteligențĭ românĭ, și de a îmbunătăți starea materială a preoțilorŭ românĭ.

„Sĕ nu credețĭ", dĭse d-lŭ Wekerle, „că acuma amŭ voi sĕ ne străformămŭ într'unŭ institutŭ de plasare, dândŭ înainte tuturorŭ tinerilorŭ inteligențĭ românĭ asigurarea, că-i vomŭ aședa în posturĭ. Acésta aserțiune n'a pututŭ avé decâtŭ numai acea însemnătate, că noi, când e vorba de ocuparea unorŭ *singuratice posturĭ*, și nu atâtŭ posturĭ administrative, câtŭ mai multŭ posturĭ de statŭ, nu vomŭ eschide pe nimenea pentru aceea, că este Românŭ. Acesta și nu altceva a pututŭ fi sensulŭ celorŭ dĭse de d-lŭ ministru de interne. Trebue însĕ sĕ le întregescŭ. Décă îi vomŭ numi în posturĭ, vomŭ pretinde și vomŭ trebui sĕ pretindemŭ necondiționatŭ, ca *sĕ cunóscă perfectŭ limba statului și ca* sĕ se identifice pe deplinŭ *nu numai cu legile esistente, ci și* cu **idea statului maghiarŭ, cum voimŭ sĕ o susținemŭ și sĕ o realisămŭ noi,** *adecă ca caracterulŭ maghiarŭ alŭ statului sĕ fiă păstratŭ și realisatŭ.* Trebue sĕ pretindemŭ mai departe ca *sĕ se desbrace de acea esclusivitate ce i a caracterisatŭ până acuma*".

Chiămămŭ ca martorĭ pe toțĭ acei Românĭ, carĭ ocupă adĭ funcțiunĭ publice sub stăpânirea unguréscă, sĕ ne spună în tótă sinceritatea, décă pretensiunea de mai susŭ nu este identică cu pretensiunea ca funcționarulŭ de naționalitate română sĕ se desbrace cu totulŭ de individualitatea sa națională, sĕ-șĭ lapede simțulŭ sĕu naționalŭ românescŭ și sĕ'șĭ însușéscă în tóte caracterulŭ maghiarŭ!

„Alŭ doilea mijlocŭ", — dĭse mai departe ministrulŭ-președinte — „este *ajutorarea preoțimei române.* Repetŭ, că ca ministru de finance m'așŭ opune celŭ dintâiu la aceea, ca sĕ ne constituimŭ aicĭ ca institutŭ de plasare și de ajutorare. Statulŭ cheltuesce deja adĭ sume însemnate pentru ajutorarea lorŭ. Va fi cu cale, sĕ mărimŭ aceste ajutóre și sumele destinate pentru acestŭ scopŭ *sĕ le împărțimŭ astfel*, ca *sĕ le priméscă aceia, carĭ vorŭ corĕspunde cerinței,* ce-o doresce Maj. Sa, *ca sĕ invețe pe poporulŭ lor sĕ respecteze în mĕsura cea mai mare țera, constituția și legile*".

Chiămămŭ ca martorĭ pe toțĭ preoții noștri, sĕ ne spună în tótă sinceritatea cum se esecută amintita cerință la împărțirea ajutórelorŭ, ce le dă guvernulŭ din așa dĭsa „milă împĕrătéscă"; sĕ ne spună, décă nu li se cere preoțilorŭ acelora, carĭ au nenorocirea a reflecta la acestŭ ajutorŭ, sĕ fiă „patrioțĭ bunĭ" în sensulŭ, ca nu numai sĕ nu se ocupe de trebile naționale române, sĕ nu ia parte la acțiunile politice și culturale române, ci sĕ'șĭ câștige din contră „merite patriotice", lucrândŭ împreună cu cei ce voiescŭ sĕ susțină și sĕ realiseze ideia de statŭ maghiarŭ la subminarea intereselorŭ de viață ale limbei și naționalității române; sĕ ne spună pe basa esperiențelorŭ de până acuma, décă acelŭ preotŭ, care, în împlinirea sântei sale chiămărĭ față cu biserica și națiunea sa, sfătuiesce pe poporulŭ sĕu credinciosŭ a nu-șĭ da copii în școla unguréscă, ci a-i trimete în școla română, mai póte figura între aceia, pe carĭ guvernulŭ i-ar afla vrednicĭ de a fi ajutorațĭ din parte-i?

Ceea ce ni-se pretinde este prin urmare destulŭ de clarŭ și de învederatŭ: sĕ învĕțămŭ cu toții limba maghiară perfectŭ, începêndŭ dela „kișdedovo" până la universitate; sĕ ne identificămŭ cu idea statului maghiarŭ, cum voiescŭ sĕ-o susțină și sĕ-o realiseze Maghiarii; sĕ părăsimŭ esclusivitatea nóstră, adecă individualitatea nóstră națională; societatea nóstră sĕ facă causă comună cu societatea maghiară, contopindu-se cu încetulŭ întrînsa și în fine sĕ ne desbrăcămŭ de caracterulŭ și de simțulŭ nostru naționalŭ și sĕ îmbrăcămŭ caracterulŭ și simțulŭ maghiarŭ pentru mai marea întărire, înflorire și gloriă a națiunei domnitóre!

Ce se va întêmpla apoi cu limba nóstră românéscă, ce va mai fi cu datinele, obiceiurile și cu cultura nóstră, ce se va alege din drepturile și aspirațiunile nóstre naționale — tóte aceste nu privescŭ pe guvernanții noștri, decâtŭ numai întru câtŭ opunêndu-se susținerii și realisării ideei lorŭ de statŭ utopice recerŭ întrebuințarea de nou și mai multe mijlóce coercitive. Românulŭ sĕ fiă mai întâiu de tóte bunŭ Ungurŭ, apoi védă elŭ cum îșĭ va împăca consciința sa privată de cetățênŭ cu tradițiile și reminiscințele, ce le-a suptŭ dela peptulŭ mamei sale române.

Ètă în ce haină ni se presentéză așa-dér faimósa politică de statŭ, cu care domnii Wekerle și Hieronymi voiescŭ sĕ „ferícéscă" și sĕ „mulțuméscă" poporulŭ românŭ, scoțêndu-lŭ din brațele multŭ defăimațilorŭ „agitatorĭ"! Ètă alfa și omega a principiilorŭ fundamentale și a direcțiunei acestei politice, ce o urmărescŭ guvernele ungurescĭ de douĕdecĭ și șése de anĭ față cu Românii și cu celelalte naționalitățĭ nemaghiare!

CRONICA POLITICA.

— 30 Septemvre v.

La altŭ locŭ alŭ foii nóstre reproducemŭ textulŭ celorŭ doi §§ din noulŭ proiectŭ de reformă electorală a guvernului Taaffe, séu mai bine dĭsŭ proiectulŭ referitorŭ la **introducerea sufragiului universalŭ în Austria.** Acéstă nouă reformă a lui Taaffe a surprinsŭ într'adevĕrŭ tóte cercurile politice ale monarchiei—în deosebĭ însĕ pe partidele germane din Austria. Inainte de deschiderea Reichsratului imperialŭ tótă lumea aștepta curiósă, că ce mĕsurĭ politice va lua contele Taaffe în fața stărilorŭ esceptionale, ce s'au întrodusŭ în Bohemia și în fața luptelorŭ de naționalitate ajunse la gradŭ aprópe maximŭ între Nemțĭ și popórele slave din șubredulŭ imperiu austriacŭ. Dér ce sĕ vedĭ? Contele Taaffe, ca și unŭ scamatorŭ probatŭ, bagă mâna în portofelulŭ sĕu cu proiecte de legĭ și scóte, spre surprinderea tuturora, unŭ proiectŭ despre lărgirea dreptului electoralŭ, care însĕ se apropiă fórte multŭ de condițiile sufragiului universalŭ, întru câtŭ adecă dă dreptŭ electoralŭ tuturorŭ acelora, carĭ sciu ceti și scrie, carĭ plătescŭ orĭ câtŭ de mică contribuțiă către statŭ, orĭ au o condițiune de viață stabilă. Pe lângă acésta însĕ noulŭ proiectŭ susține sistemulŭ representativŭ alŭ classelorŭ, concede marilorŭ proprietarĭ Curiă electorală deosebită și lasă comunelorŭ representanta indirectă de până acum. Prin urmare viitorulŭ sufragiu universalŭ austriacŭ va fi împărțitŭ în părțĭ destulŭ de limitate și efectulŭ lui se va manifesta mai alesŭ în aceea, că elementele cetățenescĭ din orașele marĭ vorŭ trebui sĕ-șĭ împartă puterea politică cu massele muncitorilorŭ. Nu se scie, că ce a îndemnatŭ pe contele Taaffe, de a da astfelŭ tĕrêmŭ socialismului în Austria. Din unele părțĭ se susține, că prin acésta elŭ ar urmă slăbirea partidelorŭ naționaliste ocrotindŭ politicesce pe muncitorii germanĭ — mai alesŭ, că muncitorii cehĭ nu-șĭ batŭ capulŭ cu programulŭ de dreptŭ publicŭ alŭ Cehilorŭ. Foile ungurescĭ suntŭ supĕrate pe contele Taaffe din pricina acéstai, căcĭ, dĭcŭ ele, acéstă mare reformă electorală din Austria va influința și asupra raporturilorŭ din Ungaria, sciutŭ fiindŭ, că cestiunea electorală este ardentă la noi și astfelŭ așorŭ se póte întêmpla, ca guvernulŭ Wekerle sĕ ia în programulŭ sĕu și reforma electorală.

*

Visita escadrei rusescĭ la Toulon preocupă încă multŭ pressa europeană. „National Ztg" din Berlinŭ susține, că manifestarea entusiastă a marinarilorŭ rușĭ nu este o manifestare pacifică și frățéscă, ci celebrarea preparativelorŭ pentru rĕsboiulŭ viitorŭ. Francesii, dĭce fóia berlinesă, nu potŭ lua încă revanșa pentru Sedanŭ; ei se mulțămescŭ cu o punere în scena rĕsboinică, care după elŭ, va contribui a înainta óra rĕsbunării. De altă parte „Standard" din Londra, vorbindŭ despre visita flotei rusescĭ la Toulon, amenință Francia cu represalii eventuale. Atêrnă cu totulŭ — dĭce fóia englesă,—dela decisiunile Franciei, ca visita escadrei englese în apele italiane sĕ fiă o *visită de curtenire*, ca în toțĭ anii, séu altceva mai semnificativŭ. Englitera urmăresce liniștită aranjamentele sale defensive, dér va face totŭ cu aceeașĭ vioiciune, față unui pericolŭ realŭ.

*

Despre scopulŭ ce l'a pututŭ avé visita **contelui de Paris** în Danemarca la Țarulŭ, tocmai în ajunulŭ de a veni flota rusécă în Francia, vorbesce „Wiener Tagblatt" într'o corespondență din Berlino, în modulŭ următorŭ: „Simpatia particulară, ce Țarulŭ mărturisesce familiei de Orleans și care s'a manifestatŭ din nou într'unŭ modŭ atâtŭ de vrednicŭ de observatŭ, nu are de ce surprinde cercurile bine informate din capitala Germaniei. Unŭ mare demnitarŭ rusŭ, care a trecutŭ de curêndŭ prin Berlinŭ, și care a fostŭ în contactŭ cu sferele înalte berlinese, a declaratŭ, fără nicĭ o reservă, că Alexandru III nu va face nicĭodată, ca aliatŭ alŭ Franciei, resbelŭ Germaniei. Décă în casŭ de resbelŭ cu acéstă putere Francia ar reclama ajutorulŭ Țarului, acesta ar cere, ca condițiune sine qua non a sprijinului seu, concesiunea dela Republică în *folosulŭ familiei de Orleans.*

Cestiunea naționalitățilorŭ în dieta unguréscă.

Ședința dela 7 Octomvre.

Iuliu Horváth: După o introducere, în care declară, că nu din punctŭ de vedere opozițională ia cuvêntulŭ în acéstă